

Om ett barn eller ungdom far illa - att anmäla enligt Socialtjänstlagen (SoL)

Om att anmäla till Socialtjänsten

Denna skrift syftar till att underlätta för dig som i ditt arbete ibland möter barn och ungdomar som far illa på något sätt. Rutinerna riktar sig till dig som i det dagliga arbetet möter barn och ungdomar som är bosatta i Kungälv.

För att dessa rutiner ska kunna tillämpas är det av stor vikt att det i verksamheter som arbetar med barn och ungdomar finns kompletterande anvisningar för hur det interna arbetet med att anmäla till socialtjänsten ska gå till.

Anmälningsskyldigheten enligt SoL 14 kap 1§

Socialtjänsten har ett övergripande ansvar för att de barn och ungdomar som riskerar fara illa får det stöd och den hjälp som de behöver. Enligt Socialtjänstlagen (SoL) skall socialtjänsten samverka med samhällsorgan, organisationer och andra när det rör frågor om barn som far illa eller riskerar att fara illa.

För att kunna hjälpa de barn som är i behov av stöd eller skydd är socialtjänsten beroende av att få kännedom om barnen och deras situation. Kontakt med familjer kan fås genom att de själva söker hjälp. I andra fall kommer man i kontakt med familjerna genom anmälningar från bland annat; skola, polis, förskola, BVC, psykiatri, sjukvård och anhöriga.

I SoL finns en bestämmelse om att alla som arbetar inom myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom har en skyldighet att genast anmäla till socialtjänsten om de får kännedom om något som kan innebära att socialtjänsten måste ingripa till skydd för ett barn.

Anmälningsskyldighet gäller även personal inom enskilda verksamheter som berör barn och unga, t ex förskolor och skolor samt för enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.

De personer som enligt lag har skyldighet att anmäla har också skyldighet att till socialtjänsten lämna alla de uppgifter som kan vara av betydelse för utredning om barnets behov av skydd.

I SoL uppmanas också var och en, d v s allmänheten, samt myndigheter och yrkesverksamma som inte omfattas av anmälningsskyldigheten, att anmäla misstanke om missförhållanden för barn till socialtjänsten.

Anmälningsplikten förutsätter inte att det är klarlagt att socialtjänsten behöver ingripa. Även uppgifter som är svårbedömda eller obestyrkta ska anmälas om de tyder på att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialtjänstens sida. Att bedöma om kriterierna för att göra en anmälan är uppfyllda eller inte är ibland en svår uppgift men det är inte anmälares sak att utreda och att avgöra allvaret i barnets situation, det är socialtjänstens uppgift.

Ur SoL 14 kap. 1§

”Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. För familjerådgivning gäller i stället vad som sägs i tredje stycket.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk misshandel i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd.”

Exempel på situationer som bör föranleda ställningstagande om anmälan enligt 14 kap 1 § SoL

- Fysisk misshandel inklusive sexuella övergrepp.
- Psykisk misshandel:
 - Systematiska kränkningar
 - Nedvärdering
 - Hot.
- ”Otillbörligt utnyttjande”:
 - Sexuellt utnyttjande
 - Ansträngande kroppsarbete
 - För stort självständigt ansvar i förhållande till ålder
- Brister i fysisk omsorg:
 - Vanvård.
 - Misskötsel i fråga om hygien och kläder.
 - Barnet får ej lämplig hälso- och sjukvård eller tandvård.
 - Barnet lämnas utan tillsyn eller erforderligt skydd.
- Brister i känslomässig omsorg:
 - Eftersatt trygghet och stimulans på grund av missbruk eller psykisk ohälsa eller sjukdom hos föräldrar.
 - Djupgående konflikter mellan föräldrarna som har negativ inverkan – barnet får ”sitta emellan”.

- Andra förhållanden i hemmet:
 - Missförhållanden som i första hand ej beror på vårdnadshavare/förälder utan på sambo, eller annan.
 - Familjevåld.
 - Bristande anknytning eller sjukligt symbiotiskt förhållande barn-föräldrar.
- Misstanke om att ett barn eller ungdom missbrukar alkohol eller narkotika.
- Kännedom om att ett barn eller ungdom begår brott eller på annat sätt - t ex genom kraftfullt utagerande beteende - visar tecken på att utvecklas ogynnsamt.
- Fall där vårdnadshavare inte vill delta i utredningar om barnets situation i skolan, med målsättningen att finna en alternativ skolgång. Exempel på detta kan vara placering i särskild undervisningsgrupp eller annan alternativ insats inom skolans ansvarsområde.

Vuxnas ansvar att se barn som far illa

Du som arbetar med barn och ungdomar har ett stort och viktigt ansvar i att se och uppmärksamma de barn som mår dåligt. Att inse att barn har det svårt och far illa är ofta ångestfyllt och väcker motstånd, det kan upplevas som en tung plikt att anmäla sina misstankar till socialtjänsten. Det kanske saknas tydliga belegg för oron och det kan finnas en osäkerhet angående situationen och om den är tillräckligt allvarlig för att en anmälan ska vara motiverad. Om du fattar misstanke finns det säkert goda skäl. Det är också viktigt att komma ihåg att en misstanke räcker för anmälan.

Ett barn som har det svårt kan känna sig bekräftat genom att vuxna runtomkring ser och visar att de bryr sig om. Prata med barnet eller ungdomen om det du sett och hört och om barnet är gammalt nog kan du även förklara att du för barnets eget bästa måste agera och föra dina misstankar vidare.

Dokumentera alla tecken du hör eller ser som gör att du blir orolig för barnet eller ungdomen, anteckningarna kan utgöra ett bra underlag när anmälan ska göras.

För den som anmäler kan det finnas en oro för hur vårdnadshavarna ska reagera och för att anmälan ska uppfattas som en misstroendeförklaring mot dem. Bra att veta är att många visar förståelse för att en anmälan görs och en del blir också tacksamma och lättade. Givetvis kan reaktionerna bli olika, när något som en familj har försökt dölja kommer till andras kännedom kan det väcka ilska och besvikelse.

Om det är lämpligt att berätta om anmälan för vårdnadshavarna kan du i samtalet informera om att du har en skyldighet enligt lag att anmäla när du misstänker att ett barn far illa. Tänk också på att inte anklaga vårdnadshavarna, förvänta dig heller inget erkännande från dem. För den som är orolig för ett barn är det angeläget att det finns möjlighet att rådgöra med och få stöd från arbetsledaren. Det är också viktigt att det inom verksamheter där man arbetar med barn finns tydliga rutiner för hur man skall agera om man misstänker att ett barn far illa.

Konsultation

Om du känner dig osäker på om du skall göra en anmälan eller inte, diskutera med din arbetsledare om hur ni ska gå tillväga.

Du kan med fördel ringa och konsultera en socialsekreterare inom Gemensam Mottagning i socialtjänsten. För att undvika missförstånd är det bäst att säga att det är fråga om en konsultation och inte nämna namn på det barn eller den ungdom och familj du vill diskutera. Socialtjänsten kan ge råd i frågor om anmälningar och om hur du ska gå tillväga.

Anmälan

Anmälan görs till socialtjänsten, Gemensam Mottagning i Kungälv kommun, eller i den kommun där barnet bor. Vid akuta situationer görs en muntlig anmälan och därefter kompletteras denna med en skriftlig anmälan. Det finns en blankett för anmälan på kommunens hemsida, www.kungalv.se, avseende den information som bör omfattas av en anmälan.

Viktigt för anmälare att veta

- Anmälningsskyldigheten är ett personligt ansvar och den är ovillkorlig. Anmäl eller konsultera socialtjänsten även i tveksamma och svårbedömda fall. Det är socialtjänstens uppgift att undersöka uppgifterna. Den som omfattas av anmälningsskyldigheten kan inte vara anonym.
- Prata med barnets vårdnadshavare innan anmälan görs. Ibland kan det som först väckte oro ha en förklaring som gör att det inte finns någon grund till fortsatt oro.
- Om anmälan görs ska information om detta som regel ges till vårdnadshavarna, undantag finns dock. Vid akut oro kring ett barns situation bör anmälaren ta direkt kontakt med socialtjänsten för att göra en anmälan. I samband med att en skriftlig anmälan görs kan du även ringa och lämna information.
- OBS! Utifrån skyddsaspekten ska det vid misstanke om att barnet utsatts för sexuella övergrepp eller misshandel, i hemmet eller av vårdnadshavare, tas kontakt med socialtjänsten, Gemensam Mottagning, innan barnets vårdnadshavare informeras om anmälan. Ett barn kan i och med att anmälan görs utsättas för ytterligare risker och det är därför viktigt att rådgöra med socialtjänsten. Enligt Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2003:16) bör en anmälan vara skriftlig. Vid brådskande fall går det bra att göra en muntlig anmälan och därefter komplettera och bekräfta denna med en skriftlig anmälan.
- Vänta inte på att någon förändring ska ske! Det räcker inte med att anmäla och sedan vänta på att något ska hända. Ta ny kontakt med socialtjänsten om förhållandena för barnet fortsätter att vara dåliga efter anmälan eller om du uppfattar det som om ”ingenting händer”.

Det är viktigt att det ges fortlöpande information till socialtjänsten om det som kan behöva tillföras utredningen. Den som gjort en anmälan är skyldig att informera socialtjänsten när förhållandena har ändrats.

Socialtjänstens arbete när anmälan gjorts

I Kungälv kommun finns rutinen att meddela anmälare att anmälan inkommit och att det kommer att göras en bedömning om utredning ska inledas eller ej.

När socialtjänsten har tagit emot en anmälan kan anmälaren om det är lämpligt vara med vid första träffen med familjen.

Om alla är med och hör vad som sägs leder det ofta till ett bättre samarbete med familjen, det uppstår färre missförstånd och mindre förtroendeklyftor för alla parter. Familjen får möjlighet att bemöta anmälares uppgifter. Återföring till anmälaren kan som alternativ ske telefonledes och informationen lämnas ut om vårdnadshavarna samtycker till det.

Socialtjänstens uppgift är att utifrån anmälan och övriga uppgifter om barnets situation ta ställning till om en utredning skall inledas eller ej, det görs en så kallad förhandsbedömning.

Beslut utredning

När beslut fattats att utredning skall inledas arbetar socialtjänsten i Kungälv kommun enligt BBIC

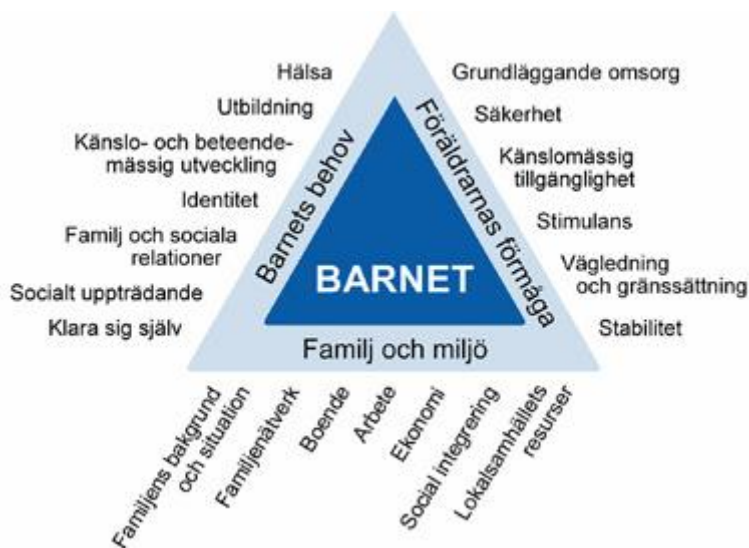
BBIC – Barns behov i centrum

I Kungälv kommun arbetar socialtjänsten med BBIC, ett enhetligt system för dokumentation och uppföljning av socialtjänstens insatser för barn och ungdomar. BBIC bygger på en helhetssyn på barns och ungas utveckling inom sju behovsområden, se BBiC-triangeln nedan.

Förhandsbedömning och utredning syftar till att klarlägga barnets behov och föräldrarnas förmåga att möta och tillgodose dessa.

Socialtjänsten kan när det är aktuellt ibland be andra myndigheter och professionella om underlag för att bedöma barns och ungas behov.

För skolor och förskolor använder vi oss ofta av BBIC:s konsultationsdokument för att få information om barnet.

Efter avslutad utredning kan familjen utifrån behov erbjudas stöd och hjälp. Socialtjänsten kan ge barnfamiljer stöd i olika former, t ex kan barnet få stöd genom en kontaktperson eller kontaktfamilj, föräldrarna kan även få insatser som exempelvis behandling eller stöd i föräldrarollen. Utgångspunkten i Socialtjänsten är att arbeta med frivilliga insatser.

En utredning som avslutas utan åtgärd kan ändå vara betydelsefull, eftersom familjen kontaktas och därmed har blivit medveten om hur andra ser på barnets situation. Det är endast i mycket allvarliga fall som tvångsvård kan bli aktuell i form av åtgärder enligt lagen om vård av unga (LVU).

Socialtjänsten har sträng sekretess, vilket innebär att uppgifter om klienters personliga förhållanden inte får lämnas ut till obehöriga, för att lämna ut informationen krävs samtycke från barnets vårdnadshavare. Det kan därför hända att anmälaren efter en anmälan inte får veta vad som händer med barnet under kontakten med socialtjänsten.

Handläggande socialsekreterare arbetar aktivt med att inhämta samtycke från vårdnadshavaren om att information får lämnas ut till berörda samarbetsparter. De flesta föräldrar samtycker till att viktig information lämnas ut till berörda myndigheter.

Är du osäker eller har du frågor?

Har du frågor angående anmälningar, eller något annat som rör socialtjänstens arbete med barn och ungdomar, tveka inte att ta kontakt med socialtjänsten, Gemensam Mottagning.
Telefon 0303 – 23 93 77